

KAPITOLA VII ROZVODOVÍ PRÁVNÍCI

Možná myslíte, že rozvod je jednoduchý. Vždyť koneckonců relevantní ustanovení zákona o rodině a v občanském zákoníku, to je jen pár paragrafů, které si zvládne přečíst každý. Kupodivu tento zcela mylný názor sdílí i řada kolegů – advokátů. Výsledky jsou pak tristní. Rodinné právo je skutečně nerozsáhlou disciplínou, ale má jednu omezující, která není pod povrchem paragrafů vidět: řídí se totiž spoustou nepsaných zvyklostí.

Některé věci se totiž řeší na základě úzu, „že se to tak dělá vždycky“, a některé kroky přinášejí jednoznačné výsledky. Smůla je, že o těchto krocích se v zákoně nic nedozvíte. Advokát se o nich dozví tak, že „rozvodové kolečko“ proběhne se svými klienty dejme tomu padesátkrát. Kromě toho je nutno sledovat poslední „rodinně-právní trendy“. Prostě vědět, co se právě v té době na ministerstvu nosí a co se na dané téma probíralo na poslední „gremiálce“, tedy rozuměj na gremiální poradě příslušného krajského soudu pověřeného metodologickým vedením soudů podřízených.

Když si uvědomíte, že na každý prvoinstanční soud „dupe“ krajský soud, který rozhoduje o odvolání účastníků řízení, stane se vám výrok soudce „to mi odvoláčka nevezme“, poněkud srozumitelnější. Co se týká těch „trendů“, tak platí, že je potřeba být „in“ zejména v případě, kdy se rozvádí pár s nezletilými dětmi, takže do vztahu otec – matka – děti – soud se připele ještě instituce zvaná OSPOD, tedy odbor sociálně právní ochrany dětí příslušného obecního či městského úřadu.

A to nemluvím o případech, kdy s okolo dítěte začne motat Úřad mezinárodně-právní ochrany dětí, tak zvaný UMPOD, k čemuž

dojde vždycky, když se v případě objeví nějaký mezinárodní prvek. Na úrovni kontaktů s OSPOD či UMPOD a soudem pak vzniká jemná pavučinka přediv vztahů, o kterých se i velmi dobrému, ba i vynikajícímu advokátovi, který se ale rodinným právem systematicky nezabývá, ani nezdá.

Může to mít fatální důsledky, protože z neznalosti může takový advokát postavení svého klienta významně zhoršit. Neumí totiž odhadnout, jak bude jeho vyjádření například posuzovat soud, zvyklý přijímat velmi jemné signály právě od právních zástupců stran. Proto i když máte opravdu dobrého právníka, který vám třeba léta k naprosté spokojenosti obstarává veškerou firemní agendu, zvažte skutečně pečlivě, zda má dotyčný zkušenosti z oblasti rodinného práva.

Řečí typu „Kamaráde, to ti zmáknou,“ jsem slyšela už hodně, či spíše byly mi mnohokrát tlumočeny klienty, kteří ke mně naprosto zhrouceně dokvačili v momentě, kdy se věci vyvinuly naprosto jinak, než se domnívali, že se vyvinou a kdy se toho pohříchu většinou už nedalo moc zachránit.

Nemyslete si, že se tady snažím získat nové klienty a že ubírám na vážnosti svým kolegům. Nikoliv. Jen si dovoluji připodotknout, že každý umíme něco a není žádnou ostudou něco neumět. Poslední chvílí, kdy advokát umí tak zvaně všechno, je den složení advokátních zkoušek. Pak nevyhnutně nastává specializace, ze které se velmi obtížně přesedlává.

Kdyby za mnou přišel klient, abych mu kvalifikovaně poradila v oblasti finančního práva, srdečně mu potřesu packou, uvařím čajík či kafe a zdvořile jej požádám, aby chvíli počkal, než obvolám své kamarády, kteří se danou oblastí zabývají. A zjistím, kdo by se mu mohl věnovat. Protože já to neumím

a mohla bych jej poškodit.

Stejně tak jsem přesvědčená, že by se měl seriózní obchodní advokát zachovat v případě, kdy za ním přijde jeho klient s rozvodovými záležitostmi. Jen ať se nebojí, že přijde zkrátka. Při přípravě podkladů na rozdělení společného jmění manželů si určitě přijde na své.

Jak ovšem přijít k právnímu specialistovi na rodinné právo, tot' otázka. Když si do vyhledávače České advokátní komory na www.cak.cz zadáte specializaci „rodinné právo“, tak vám celorepublikově vyjede 1791 advokátů, z toho 529 v Praze. Když jsem ta jména projížděla, tak přesto, že se v oblasti rodinného práva pohybuji téměř dvacet let, mnoho „starých známých“, mých stálých protivníků ze soudních síní, jsem tam nenalezla.

Naopak na mne vyjukla spousta jmen, která jsem v životě neslyšela. Poněkud lepší to bylo na různých specializovaných serverech. Pravidelně se ptám, jak moji klienti přišli na to, že bych je měla zastupovat já. Velmi častou odpovědí je, že si mě „vygúglili“ a přečetli si moje články na rodinně-právní témata. Advokátů píšících na téma rodinné právo je dost a domnívám se, že podle jejich článků či publikací poměrně snadno poznáte jejich názory a způsob, jakým by vás zastupovali.

Kdybych se však dostala do role rozvádějícího se rodiče, zvolila bych jiný postup. Jedna ze stran, která bude mít na další osud vašeho dítěte podstatný vliv, je zajisté pracovnice odboru péče o děti. S železnou pravidelností to bývá někdo z úřadu v místě vašeho trvalého bydliště. S touhle paní úřednicí (asi tak z 95 % to totiž bývají ženy) prostě budete muset vyjít.

Proč tedy nezabít dvě mouchy jednou ranou a nezeptat se přímo

na tomto úřadě, jestli nemají zkušenosti s nějakým dobrým rodinným advokátem? Zcela určitě vám nedoporučí nikoho, s kým se jim v minulosti špatně spolupracovalo nebo u koho shledali, že je kvalifikován v jiných oblastech než v rodinném právu. To, že se již v tomto stádiu obracíte na ně s prosbou o radu, vám určitě v jejich očích neuškodí. Jde jen o to, kdo z rodičů na tom úřadu bude dřív.

Na tomto místě ještě promluvíme o spolupráci s právníkem. Známe advokáty, kteří si nenechají tak zvaně „do ničeho kecat“ a klient má právo pouze mlčet a platit. Na druhé straně existuje extrém, kdy klient požaduje, aby právník udělal to a to, protože jinak mu vypoví plnou moc. A advokát buď z pohodlnosti, nebo kvůli penězům udělá, co po něm klient chce, i když to je evidentní pitomost. V nejlepším případě si nechá od klienta podepsat, že ten a ten úkon dělá výslovně na žádost klienta, nebo že jej upozorňuje na ty a ty důsledky.

Ani jeden z přístupů není správný.

Každý právník je totiž především profesionál, což se projevuje tím, že o věci toho ví podstatně více než laik. A také tím, že se tímto oborem profesionálně živí. Proto i když je sebeasertivnější, sebevíc vám nakloněn a sebevíc se snaží, vždycky je pro něj klient jen jeden z případů, jeden ze šanonů, které mu stojí ve skříni. Naproti tomu každý klient má pouze jeden případ, a to ten svůj. Zná všechny jeho podrobnosti a zákulisí. Může se velmi mýlit v právním hodnocení svého postavení, ale nemýlí se v reáliích, neboť konec konců to byl klient, kdo to všechno zažil, a ne právník.

Proto k řádnému řešení a vyřešení případu může dojít pouze při vzájemné spolupráci a vzájemné úctě klienta a advokáta. Klient musí důvěřovat advokátově právnímu úsudku a tomu,

že jeho právník dělá, co může. Advokát zase musí důvěřovat klientovi a přejímat od něj realie tak, jak mu je klient předkládá. To samozřejmě neznamená, že mu má slepě věřit. Je naopak úkolem právníka z klienta vyzískat maximum informací.

Klient se pak nesmí zlobit, že advokát s ním třeba tři hodiny – které mu pak brutálně naučtuje – podle klientova mínění „proklábosí“. Právě z toho „klábosení“ může advokát zjistit informace, které budou zcela zásadní, a klienta prostě nenapadne, že mají takový význam! Při informačním „vytěžení“ klienta se může snadno stát, že 90 % toho, co bude řečeno, je na nic, ale k těm 10 % je prostě nutno se nějak dostat. Jinak než vedením dlouhého pohovoru to skutečně nejde.

Výběr vhodného advokáta ovšem neznamená jít jen po odbornosti. Jsou i další kvality, takzvaně „lidské“, které jsou velmi často pro výběr advokáta určující.

Osobně bych si nikdy nevybrala advokáta, který by se se mnou chtěl scházet někde jinde než ve své kanceláři. Sama taky jednoznačně schůzky s klienty na obědě či při jiných společenských akcích odmítám. Při práci právníka je totiž téměř jisté, že bude potřebovat nahlédnout do nějaké právní normy a není možné chtít, aby s sebou tahal buď notebook s internetem a přístupem ke kompletní sbírce zákonů nebo kupu papírových knih.

Advokacie je práce jako každá jiná a potřebuje svoje: klid, pohodu a adekvátní pracovní nástroje. Když má advokát stálou kancelář, je to jistou zárukou i jeho vlastní stability. Je zřejmé, že svoji praxi vykonává řádně a bude k zastížení vámi i soudy, které jej budou obesílat. Za standard také považuji uzavření mandátní smlouvy, ve které je vymezen rozsah právních služeb a cena. Vztah mezi advokátem a klientem je vztahem obchodním.

Když jedete s autem do autoservisu, také dostanete alespoň přibližnou kalkulaci předem. Proč byste ji tedy neměli dostat u advokáta? Stejně tak by mělo být samozřejmostí, že za zaplacení právních služeb dostanete účet. Pokud jej nedostanete automaticky, řekněte si o něj. A pokud se na tento požadavek bude advokát tvářit rozpačitě, zvedněte se a odejděte. Někde něco evidentně není v pořádku.

Co se týká kvality advokáta, mnoho lze dovodit z jeho registračního čísla, pod kterým je veden u České advokátní komory. Toto číslo zjistíte na www.cak.cz v oddělení „seznam advokátů“, kdy ovšem se musíte propracovat až ke jménu advokáta – nestačí „najat“ jen na advokátní kancelář, ve které dotyčný pracuje.

Do listopadu 1989 bylo v advokacii činných zhruba 700 advokátů. První číslo, o které je možno se skutečně opřít, je číselný údaj 1136 advokátů zapsaných v elektronicky vedené matrice České advokátní komory ke dni 31. 12. 1990. K 24. červenci 2007 bylo registrováno 7882 aktivních advokátů, dalších 834 mělo pozastavenou činnost. Protože se evidenční čísla advokátům přidělují postupně a číslo jednou přidělené není nikdy obsazováno opakovaně, můžeme zjistit, kolik advokátů s registračními čísly 1 až 1000 – tedy teoreticky a přibližně advokátů, kteří byli aktivní před rokem 1989, je stále aktivních.

Podle mého „vyzobávání“ údajů je dosud činných takzvaných „staroadvokátů“ zhruba jedna třetina, tedy něco přes 300 osob. Pokud se setkáte s advokátem, jehož registrační číslo je menší než 1000, pak je to advokát, který vykonával praxi již za minulého režimu. Podle „výšky“ čísla pak poznáte, jak dlouho ten který advokát vykonává svou praxi. Já jsem na příklad v seznamu

advokátů u České advokátní komory zapsána od 1. 1. 1994 a mám číslo 3005. Advokáti, kteří jsou zapisováni do seznamu advokátů v roce 2012, mají číslo přes 11000.

Jen pro úplnost musím uvést, že až do roku 1996 existovala také Komora komerčních právníků, která se posléze s Českou advokátní komorou sloučila. Pokud se dobře pamatuji, bývalí „komerčáci“ dostali evidenční čísla od č. 5000 nahoru – tak to snad může být nějakým vodítkem.

V každém případě pokud si někdo vybírá advokáta, měl by mít šanci zjistit, jak dlouho tento vykonává svou praxi, na základě jakých zkušeností a jakou cestou se do advokacie dostal, pod vedením jaké advokátní kanceláře skládal advokátní zkoušky a podobně. Pokud advokát tyto skutečnosti a svůj profesní životopis není ochoten klientovi sdělit, pak je to podle mého názoru důvod k tomu, aby se klient poohlédl někde jinde. Takto by totiž mohl koupit zajíce v pytli.

Klient se ovšem musí rozhodnout, jakého zajíce – rozuměj advokáta – si chce vlastně koupit. V zásadě jest možno dle mého názoru rozdělit advokáty na dvě kategorie. První skupinou jsou advokáti, kteří takzvaně „vědějí“, jak to chodí...“ To jsou struktury, které mají velmi dobré známy na soudech, obvykle se jim zavčas donese, co se dělo na poslední gremiální poradě soudců a co z toho vyplývá pro jejich eventuální klienty. Věci umějí zařídit, aniž by se zásadním způsobem zatěžovali právem. Tito advokáti se rekrutují zejména z řad bývalých prokurátorů - což je podskupina sama o sobě, silně uzavřená a prakticky nic o ní nevím, takže na tento tenký led se nebudu pouštět - a z řad bývalých soudců.

Lze předpokládat s jistou pravděpodobností, že čím nižší členské číslo ČAK, tím lepší zabudovanost do struktur. Na tomto místě je pravděpodobně na čase zmínit novelu zákona o soudech a

soudcích z roku 1991, kterou bylo cca 1300 soudců shledáno nezpůsobilých soudit. Dotyční totiž nezískali negativní lustrační osvědčení, nebo měli za sebou takové prohřešky – a to zejména soudci trestněprávní – že museli justici opustit. Je celkem jasné, KAM tito soudci odešli.

Česká advokátní komora totiž nikdy požadavek na předložení lustračního osvědčení nevyslovila. Je na klientovi, zda mu záleží na této kvalitě jeho právního zástupce či nikoliv a zda lustrační osvědčení po svém advokátovi požaduje či ne. Jistěže mu advokát nemusí vyhovět a požadovaný údaj mu sdělit, tím méně lustrační osvědčení předložit – nicméně odmítnutí takového požadavku může též o něčem svědčit.

Druhým druhem advokátů jsou ti, kteří spoléhají na právní znalosti. Jsou to většinou mladší ročníky, nepoznamenané státnicemi z marxismu-leninismu (jo, i já mám z něj za tři...), leč silně poznamenané studiem evropského práva a práva ústavního. Přirozený právní pohled na svět jim je podstatně bližší a po odborné stránce jsou dle mého názoru podstatně fundovanější než ročníky starší, včetně mě. Často mají za sebou různé zahraniční stáže a je možno s pravděpodobností blížící se jistotě předpokládat, že nejlépe vzdělaní právníci míří do advokacie, zejména do velkých advokátních kanceláří.

Vybrat si správného advokáta je skutečně umění a jedna z nejdůležitějších věcí v životě lidském. Advokátovi je často nutno sdělit věci, které se nevykládají ani vlastním rodičům, partnerům, dětem... Jde o vztah tak intimní, že intimnější může být už jen vztah s daňovým poradcem. Na závěr musím zmínit ještě jednu věc, která často trápí klienty, kteří navíc předpokládají, že trápí i advokáty, ačkoliv tomu tak vůbec není. Změnit právní zastupování uprostřed sporu je úplně legitimní a děje se tak takřka

pravidelně. Advokátovi to nevadí. Jedinou obětí je klient, který musí novému advokátovi zaplatit za prostudování spisu, který už před tím vytvořil advokát jiný. Protože však spor se vyvíjí, vyvíjí se i vztah klienta a advokáta a někdy se prostě stane, že si klient a advokát po určité době přestanou rozumět.

Jediné, na co je nutné dát si pozor, aby ke změně advokáta nedocházelo příliš často. Jestliže klient v průběhu dvou let vystřídal čtyři advokáty, bude další advokát velmi opatrný, protože to je jisté znamení, že se blíží klient – potíživista. Také soud na takovéto střídání právních zástupců nehledí libě, protože to jednak i soud vnímá stejně – s jednou stranou jsou potíže – jednak mu to přidělová práci.

Pro dobrou spolupráci nového advokáta s klientem je dobré, když klient řekne zcela otevřeně, proč starého advokáta opouští. Jestliže se zároveň probere i to, co se mu na předchozím advokátovi nelíbilo, je možné se vyhnout mnoha budoucím nepříjemnostem a přesně určit, zda strategie, kterou si klient představuje, je či není reálná. Může se taky klidně stát, že klient má úplně zcestné představy a to, co chce, mu neposkytne prostě nikdo.

Ještě nutná rekapitulace:

1/ Základem úspěšného rozvodu je právník, který je specialista na rodinné právo. Váš kamarád ze školy, sousedka nebo právník, se kterým děláte byznys, vám pomůže pouze v omezeném rozsahu.

2/ Ani ti advokáti, kteří mají jako specializaci napsané „rodinné právo“, jej nemusí mít jako hlavní specializaci, takže je nutno zkoumat jejich skutečnou praxi.

3/ Do hledání právní pomoci zapojte budoucího kolizního

opatrovníka dětí – pracovnice Orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

4/ Ať budete mít sebelepšího, sebegeniálnějšího a sebeasertivnějšího právníka, pamatujte na to, že při nejlepší vůli jste pro něj jen jeden případ z desítek, možná stovek, které právě vede. Proto neumdlévejte v bdělosti nad svým právníkem a říkejte mu, co vás k vaší věci napadá. Na druhou stranu mějte na mysli, že i advokát je jen člověk a pokud mu za den napíšete čtyři maily a dvakrát mu zatelefonujete, nejspíš jej jen naštvete, protože advokát se nebude moci soustředit na svou práci.

Nastavte si správně způsoby komunikace tak, aby byla efektivní a nikoliv obtěžující. Když to budete s komunikací přehánět, nedivte se pak, že vám to advokát naučtuje!

5/ Advokát není psychoanalytik. Popovídá si s vámi pouze tehdy, když bude mít dojem, že to pomůže při obhajobě vašich zájmů. Respektujte jeho právní názor – on musí zase respektovat realie, které mu předkládáte.

6/ Nezapomeňte, že nejlepším advokátem jste vy sám. Možná vám ušlo ledasco z práva, ale stejně jste jediný, kdo může věci skutečně změnit. Advokát vám k tomu může pouze pomoci.